

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR LUMINOR BANK AS GINČO NAGRINĖJIMO**

2021-11-10 Nr. 429-419
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir *Luminor Bank AS*, veikiančio per skyrių Lietuvoje, (buvęs *Nordea Bank AB*) (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2017 m. birželio 21 d. pareiškėjas su banku sudarė Investicinių paslaugų teikimo sutartį Nr. (duomenys neskelbiami) (toliau – investicinių paslaugų sutartis). Šios sutarties pagrindu ir joje nustatytais sąlygomis pareiškėjas su banku sudarė du Vertybinių popierių pirkimo / pardavimo / atšaukimo / nemokestinio pervedimo pavedimo susitarimus (toliau – obligacijų įsigijimo dokumentai), kurių pagrindu pareiškėjas davė bankui pavedimą įsigyti tris vienetus „*Nordea Bank Finland Plc*“ (toliau – emitentas) išleistų „B590 Equity-linked notes Asian Companies“ ((*duomenys neskelbiami*)) su akcijomis susietų obligacijų (toliau – obligacijos) po 2 000 USD. Obligacijų grąža ir pajamingumas buvo skaičiuojami pagal emitento Su akcijomis susietų obligacijų emisijos Azijos bendrovių serijos B590 prospektą (toliau – prospektas) ir Su akcijomis susietų obligacijų „Azijos įmonės USD“ informacinį dokumentą (toliau – informacinis dokumentas).

2021 m. liepos 25 d. pareiškėjas, įvertinęs išpirkimo dieną buvusią obligacijų kainą, interneto banke pastebėjo, kad obligacijos, į kurias investavo pareiškėjas, nebuvo pelningos, o bankas pareiškėjui grąžino tik jo investuotas lėšas. Pareiškėjas nesutiko su tokia galutine obligacijų kaina, todėl kreipėsi į banką.

2021 m. rugpjūčio 19 d. bankas pareiškėjui pateikė atsakymą, kuriame nurodė, kad „obligacijos, į kurias investavo pareiškėjas, turėjo nominaliojo kapitalo garantiją, kuri galiojo investuojant USD valiuta ir išlaikius obligacijas iki termino pabaigos“. Banko teigimu, obligacijos nebuvo pelningos, todėl bankas grąžino pareiškėjui jo pradinę investiciją. Taip pat bankas apgailestavo, kad pareiškėjui susidarė klaidingas įspūdis apie tai, kad pareiškėjui po obligacijų išpirkimo bus garantuota grąža ar pelnas. Pareiškėjas su tokiu banko pateiktu atsakymu nesutiko, todėl tarp šalių kilo ginčas.

Kreipimesi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo pareiškėjas prašo rekomenduoti bankui išpirkti vertybinius popierius pagal jų tikrą vertę, kompensuoti negautas pajamas, kurias pareiškėjas būtų gavęs, jei obligacijos būtų buvusios išpirktos pagal „MCSI Asia ex Japan“ indekso vertę, ir atlyginti neturtinę žalą, patirtą dėl manipuliavimo vartotoju ir pateiktos neteisingos informacijos. Pareiškėjas teigia nesutinkantis su banko pateikta informacija ir nurodo, kad obligacijų vertė pakilo 102,49 proc. Pareiškėjo teigimu, nei prieš sudarant sutartį, nei prieš įsigyjant akcijas bankas nepateikė jokių duomenų, kokios buvo įmonių akcijų pradinės vertės. Pareiškėjas pažymi ir tai, kad iki šiol bankas nepateikė jokios nuorodos, galinčios padėti sekti, kokia yra galutinė akcijų vertė. Pareiškėjo teigimu, vertybinių popierių prospekte buvo pateiktas grafikas, iliustruojantis indekso „MSCI Asia ex Japan Index“ vertės svyravimus, todėl remiantis būtent šiuo indeksu turėjo būti nustatoma obligacijų vertė. Be to, pareiškėjo manymu, bankas neatliko jokių papildomų veiksmų, kad apsaugotų pareiškėją nuo patirtų nuostolių.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi bankas nurodo nesutinkąs su pareiškėjo reikalavimais ir prašo juos atmesti. Bankas teigia obligacijų platinimo procese buvus tarpininku, kuris platino emitento išleistas obligacijas, tačiau nebuvo ir nėra atsakingas už obligacijų pelningumą arba

nuostolius ir neturi pareigos skaičiuoti obligacijų gražos ir (arba) pajamingumo. Bankas nurodo, kad obligacijų gražą ir mokėtiną pelną skaičiavo emitentas pagal prospekte ir informaciniame dokumente pateiktas taisykles.

Bankas pažymėjo, kad obligacijų pelnas priklausė nuo aštuonių Azijos įmonių akcijų vertės pokyčio, o ne nuo „MSCI Asia ex Japan“ indekso vertės. Siekdamas kuo tiksliau atsakyti į pareiškėjo pateiktus argumentus bei paaiškinti obligacijų pajamingumo skaičiavimą, bankas kreipėsi į emitentą ir gavo informaciją apie apskaičiuojant pajamingumą naudotas reikšmes ir tai, kodėl pareiškėjas negavo pelno iš investavimo į obligacijas. Banko teigimu, pareiškėjas nepatyrė jokių nuostolių, nes obligacijoms buvo taikoma nominaliojo kapitalo garantija ir pareiškėjui buvo gražinta visa jo investuota suma: kadangi pareiškėjas įvykdė informaciniame dokumente nurodytas sąlygas, jam buvo gražinti jo investuoti 6 000 USD.

Bankas atkreipė dėmesį ir į tai, kad „MSCI Asia ex Japan“ indeksas ir jo vertės svyravimai neturėjo įtakos obligacijų pajamingumui ir apskaičiuotai gražai. Banko teigimu, informaciniame dokumente šis indeksas buvo pasirinktas ir nurodytas tam, kad investuotojai galėtų palyginti susieto turto ir šio indekso vertės pokyčius per atitinkamą laikotarpį. Tai yra įprasta praktika, kai investuotojams pateikiami konkrečių vertybinių popierių vertės svyravimai per atitinkamą laikotarpį, palyginti su lyginamuoju indeksu. Šiuo atveju aštuonių Azijoje įsteigtų kompanijų akcijų krepšelio vertės svyravimai buvo palyginti su visu „MSCI Asia ex Japan“ indeksu, kurį sudaro daugiau nei tūkstantis Azijoje veikiančių kompanijų, tačiau priešingai, nei teigia pareiškėjas, šio indekso vertės svyravimai nebuvo ir neturėjo būti naudojami skaičiuojant obligacijų pajamingumą. Dėl šios priežasties, banko nuomone, pareiškėjo kreipimesi nurodyti argumentai dėl „MSCI Asia ex Japan“ indekso ir „China Mobile Ltd“ ar kitų įmonių priskyrimo arba nepriskyrimo prie jo taip pat yra nepagrįsti. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus, bankas nurodo, kad nemato pagrindo tenkinti pareiškėjo reikalavimų, ir prašo juos atmesti.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktų dokumentų ir informacijos, iš esmės tarp šalių ginčas kilo dėl pareiškėjo įsigytų obligacijų pajamingumo ir išpirkimo sąlygų taikymo pagrįstumo ir neturtinės žalos atlyginimo.

Atsižvelgiant į nagrinėjamo ginčo pobūdį ir pareiškėjo bankui keliamą reikalavimą, pažymėtina, kad, pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.156 straipsnio 1 dalį, šalys, vadovaudamosi sutarties laisvės principu, gali laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises ir pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisinių santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė.

Lietuvos Respublikos finansinių priemonių ir rinkų įstatymo (toliau – FPRĮ) (redakcija, galiojusi nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2017 m. birželio 28 d., t. y. obligacijų įsigijimo metu) 22 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta finansų tarpininko įmonės pareiga teikiant klientui investicines ir (arba) papildomas paslaugas veikti sąžiningai, teisingai ir profesionaliai, geriausiomis klientui sąlygomis ir jo interesais, laikantis šiame straipsnyje nurodytų reikalavimų. Vadovaujantis FPRĮ 3 straipsnio 13 dalimi, pavedimų priėmimas ir perdavimas, pavedimų vykdymas klientų sąskaita priskiriami prie investicinių paslaugų.

Dėl pareiškėjo įsigytų obligacijų pajamingumo ir išpirkimo sąlygų taikymo

FPRĮ 22 straipsnio 3 dalyje yra nustatyta, kad finansų maklerio įmonė turi laiku aiškiai ir suprantamai suteikti klientams ir potencialiems klientams informaciją apie finansų maklerio įmonę ir jos teikiamas paslaugas, finansines priemones ir siūlomą investavimo strategiją, klientų pavedimų vykdymo vietas, pavedimų vykdymo išlaidas ir kitus susijusius mokėjimus.

Vertinant abiejų šalių pateiktus duomenis, svarbu yra tai, kad pareiškėjas su banku pasirašė obligacijų įsigijimo dokumentus, kurių pagrindu pareiškėjas pavedė bankui pirkti tris vienetus obligacijų. Be to, pasirašydamas obligacijų įsigijimo dokumentus, pareiškėjas išreiškė

valią investuoti į konkrečias obligacijas, įvertino tiek prospekte, tiek informaciniame dokumente nurodytas sąlygas ir su jomis sutiko.

Ir prospekte, ir informaciniame dokumente yra nurodyta, kad obligacijų pelnas priklauso nuo aštuonių Azijos įmonių¹ akcijų krepšelio vertės pokyčio. Informacinio dokumento skyriuje „Gražos skaičiavimas ir nominaliojo kapitalo gražinimas“ pareiškėjui buvo pateikta informacija apie obligacijų gražos skaičiavimus ir nominaliojo kapitalo gražinimą. Šiame skyriuje yra nustatyta, kad „išpirkimo dieną mokėtinas pelnas priklauso nuo susieto turto vertės pokyčio dalyvavimo koeficiento. Skaičiuojant susieto turto vertės pokytį, trijų geriausių įmonių rezultatai keičiami į 20 proc. neatsižvelgiant į šių įmonių realų vertės pokytį. Susieto turto vertės pokytis apibrėžiamas kaip pradinės ir galutinės kainos skirtumas, išreikštas procentais. Pradinė vertė yra susieto turto kaina 2017 m. liepos 6 d., o galutinė vertė yra susieto turto kaina 2021 m. liepos 6 d. Jeigu pagal skolininko sąlygas susieto turto vertės pokytis yra teigiamas, graža skaičiuojama dauginant pakilusią vertę iš 100 proc. dalyvavimo koeficiento. Jeigu susieto turto vertė krinta arba išlieka nepakitusi, pelnas nemokamas. Išpirkimo dieną visas nominalusis kapitalas gražinamas, neatsižvelgiant į susieto turto vertės pokytį. Nominaliojo kapitalo garantija galioja tik investuojant JAV doleriais ir tik termino pabaigoje.“ Taip pat informaciniame dokumente buvo pateikti pavyzdžiai, kokią gražą susietos obligacijos duotų, esant teigiamam, neutraliam ir neigiamam investavimo scenarijams.

Iš pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėjas nesutiko su banko priimtu sprendimu, nes bankas pateikė neteisingą informaciją, kad jo įsigytos obligacijos nebuvo pelningos. Pareiškėjo teigimu, prospekte buvo nuoroda į „MSCI Asia ex Japan“ indeksą, pagal kurį, pareiškėjo nuomone, obligacijos buvo pelningos. Dėl šios priežasties pareiškėjas prašo išpirkti obligacijas pagal jų tikrąją vertę. Nesutikdamas su pareiškėjo reikalavimu, bankas pažymi, kad jo atlikti veiksmai atitinka šalių sudarytos investicinių paslaugų sutarties, obligacijų įsigijimo dokumentų, prospekto ir informacinio dokumento sąlygas. Bankas teigia pateikęs pareiškėjui objektyvius duomenis, kad obligacijų krepšelio vertė buvo neigiama, todėl bankas obligacijų išpirkimo dieną pareiškėjui išmokėjo visą jo investuotą sumą.

Vertinant pirmiau minėtas informaciniame dokumente nurodytas obligacijų gražos apskaičiavimo sąlygas, svarbu tai, kad informaciniame dokumente yra nurodytos obligacijų gražos skaičiavimo ir nominaliojo kapitalo gražinimo taisyklės, kuriomis remdamasis pareiškėjas bankui davė pavedimą įsigyti obligacijų. Informaciniame dokumente yra aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyta, kad obligacijų pajamingumas ir graža konkrečiai priklauso nuo aštuonių Azijos įmonių akcijų vertės pokyčio. Taip pat informaciniame dokumente nustatyta, kad trijų geriausių įmonių rezultatai bus keičiami į 20 proc. neatsižvelgiant į šių įmonių realų vertės pokytį ir tik tuomet bus skaičiuojamas bendras vidurkis, nuo kurio ir priklauso galutinė susietų obligacijų metinė graža.

Iš pateiktų duomenų matyti, kad bankas, siekdamas pagrįsti savo priimtą sprendimą, kreipėsi į emitentą ir gavo informaciją apie skaičiuojant pajamingumą naudotas reikšmes. 2021 m. rugsėjo 10 d. emitento atsakyme yra pateikiamos visų aštuonių Azijos įmonių investavimo laikotarpiu buvusios akcijų pradinės vertės, akcijų galutinės vertės, šių verčių pokytis bei jų pokytis, pakoreguotas pagal emisijos sąlygas. Lietuvos banko vertinimu, iš emitento atsakyme pateiktos informacijos matyti, kad pareiškėjo obligacijų pajamingumas ir graža, kaip tai nurodyta prospekte ir informaciniame dokumente, buvo vertinami pagal aštuonių Azijos įmonių akcijų vertės pokytį, kuris buvo koreguojamas pagal informaciniame dokumente nurodytas sąlygas, t. y. trijų geriausių įmonių rezultatai buvo keičiami į 20 proc. neatsižvelgiant į šių įmonių realų vertės pokytį ir prie jų pridėdamas likusių įmonių akcijų vertės pokytis. Tokiu būdu buvo apskaičiuota, kad investavimo laikotarpio pabaigoje pareiškėjo įsigytų akcijų, su kuriomis susietos obligacijos, krepšelio vertės pokytis buvo -4 proc., todėl obligacijų metinė graža buvo neigiama, t. y. -0,46 proc. Kadangi investavimo laikotarpio pabaigoje buvo nustatyta, kad pareiškėjo obligacijos nebuvo pelningos, pareiškėjui pagal informaciniame dokumente nurodytas sąlygas buvo gražintas nominalusis kapitalas. Taigi, galima daryti išvadą, kad nagrinėjamu atveju obligacijų pajamingumas ir graža pagrįstai ir teisingai buvo apskaičiuoti pagal prospekte ir informaciniame dokumente nurodytas sąlygas.

Pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką akcentuoja tai, kad informaciniame dokumente buvo nuoroda į „MSCI Asia ex Japan“ indeksą, todėl, pareiškėjo nuomone, būtent pagal šį indeksą ir turėtų būti nustatoma obligacijų graža. Iš informacinio dokumento matyti, kad jame

¹ Informaciniame dokumente pateikiamas Azijos įmonių sąrašas: *Tencent Holdings Ltd; Taiwan Semiconductor; Alibaba Group Holding Ltd; China Construction Bank Corp; China Mobile Ltd; CNOOC Ltd; Industrial & Commercial Bank of China Limited; Bank of China Ltd (toliau – Azijos įmonės).*

yra pateikiamas grafikas, kuris iliustruoja pareiškėjo įsigytų akcijų krepšelio ir indekso „MSCI Asia ex Japan“ vertės svyravimus per paskutinius 5 metus. Informaciniame dokumente yra aiškiai akcentuojama, kad „pateikta informacija susijusi su ankstesniu pelno arba vertės kitimu, tad ja remiantis negalima formuluoti patikimų prielaidų apie būsimą pelno ar vertės kaitą“. Lietuvos banko vertinimu, iš minėtos informacijos galima daryti išvadą, kad informaciniame dokumente pateiktas „MSCI Asia ex Japan“ indekso grafikas ir jo svyravimai buvo tik lyginamasis, t. y. buvo pateiktas tik siekiant investuotojams parodyti ir palyginti susieto turto ir šio indekso vertės pokyčius, todėl jis neturėjo įtakos apskaičiuotam obligacijų pajamingumui ir grąžai. Svarbu pažymėti, kad nei informaciniame dokumente, nei prospekte nebuvo nurodyta, kad obligacijų grąža ir pajamingumas bus nustatomi pagal „MSCI Asia ex Japan“ indeksą. Dėl šios priežasties galima daryti išvadą, kad pareiškėjo įsigytų obligacijų pajamingumui nustatyti pagrindai nebuvo taikomas „MSCI Asia ex Japan“ indeksas, o pareiškėjo argumentai dėl šio indekso taikymo yra nepagrįsti, todėl atmestini.

Taigi, įvertinus visą pirmiau minėtą informaciją, matyti, kad pareiškėjo įsigytų obligacijų pajamingumui ir grąžai apskaičiuoti pagrindai buvo taikomos prospekte ir informaciniame dokumente nustatytos taisyklės ir būtent pagal jas apskaičiuotas pareiškėjo įsigytų obligacijų pajamingumas.

Dėl pareiškėjo negautų pajamų atlyginimo

Kreipimesi į Lietuvos banką, pareiškėjas taip pat prašo rekomenduoti bankui kompensuoti negautas pareiškėjo pajamas dėl netinkamai išpirktų vertybinių popierių. Pažymėtina, kad toks pareiškėjo reikalavimas kompensuoti negautas pajamas, t. y. atlyginti jo patirtus nuostolius, galėjusius, pareiškėjo teigimu, atsirasti dėl banko veiksmų, t. y. dėl to, kad bankas nepagrįstai netaikė „MSCI Asia ex Japan“ indekso, yra iš esmės reikalavimas taikyti sutartinę civilinę atsakomybę.

Pagal civilinės atsakomybės sampratą, civilinė atsakomybė – tai turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas, o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (CK 6.245 straipsnio 1 dalis). Civilinė atsakomybė atsiranda esant asmens, įpareigoto atlikti atitinkamus veiksmus ar nuo jų susilaikyti, neteisėtiems veiksams ar neveikimui, kaltei dėl šių neteisėtų veiksmų padarymo ar neveikimo, žalai ir priežastiniam ryšiui tarp veiksmų ar neveikimo ir atsiradusios žalos (CK 6.246–6.249 straipsniai)². Kasacinis teismas savo praktikoje ne kartą yra pažymėjęs, kad sutartinei civilinei atsakomybei žalos (įskaitant negautas pajamas) atlyginimo forma (CK 6.245 straipsnio 3 dalis, 6.256 straipsnis) taikyti nepakanka sutarties neįvykdymo (pažeidimo) fakto – šio teisių gynimo būdo taikymas sietinas su dar trimis sąlygomis – žala (CK 6.249 straipsnis), priežastiniu neteisėtų veiksmų (sutarties pažeidimo) ir žalos ryšiu (CK 6.247 straipsnis) ir skolininko kalte (CK 6.248 straipsnis). Sutartinei civilinei atsakomybei taikyti yra būtinas šių sąlygų visetas – bent vienos sąlygos nebuvimas eliminuoja civilinės atsakomybės taikymo galimybę³.

Pagal CK 6.249 straipsnio 1 dalį, asmens negautomis pajamomis laikomos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Įstatymų leidėjui įtvirtinus galimybę žalos patyrusiam asmeniui reikalauti ne tik tiesioginių nuostolių, bet ir negautų pajamų atlyginimo, sudaromos prielaidos visiškam nuostolių atlyginimui.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą praktiką, bylos šalis, reikšdama reikalavimą atlyginti netiesioginius nuostolius, turi įrodyti, kad ji patyrė realių nuostolių, t. y. negavo pajamų dėl kitos šalies neteisėtų veiksmų padarinių. Patirti netiesioginiai nuostoliai turi būti pagrįsti realiomis, įrodytomis, neišvengiamomis, o ne tikėtinomis pajamomis⁴.

Kasacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad apie tai, ar patirti nuostoliai gali būti vertinami kaip negautos pajamos arba patirtos išlaidos (turto sumažėjimas), spręstina pagal tokius kriterijus: 1) ar pajamos buvo numatytos gauti iš anksto; 2) ar pagrindai tikėtasi jas gauti esant normaliai veiklai; 3) ar šių pajamų negauta dėl neteisėtų kitos šalies veiksmų. Nukentėjęs asmuo privalo įrodyti nuostolių, patirtų negautos naudos forma, realumą, dydį ir priežastinį ryšį su neteisėtais kalto asmens veiksmais⁵.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 15 d. nutartis, priimta civilinėje byloje UAB „Vasario koncernas“ v. Teisingumo ministerija, bylos Nr. 3K-3-600/2002.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-144-915/2018, 31 punktas.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-116/2012.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2006 m. lapkričio 6 d. nutarimas civilinėje byloje Nr. 3K-P-382/2006; 2006 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-585/2006; 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-62/2008

Vertinant abiejų šalių pateiktus duomenis, matyti, kad nei pareiškėjui kreipusis į banką, nei ginčo Lietuvos banke nagrinėjimo metu nebuvo pateikta objektyvių duomenų, jog bankas atliko tam tikrus neteisėtus veiksmus, t. y. netinkamai įvykdė pavedimą, nesilaikė teisės aktų, pasirašytos sutarties, obligacijų įsigijimo dokumentų, prospekto, ar informacinio dokumento sąlygų ir pan., ir todėl pareiškėjas negavo pajamų, kurių pagrįstai tikėjosi gauti. Iš pateiktų duomenų, t. y. tiek iš pirmiau sprendime konstatuotų aplinkybių, tiek iš 2021 m. rugsėjo 10 d. emitento atsakymo, matyti, kad nagrinėjamu atveju pagrįstai pareiškėjo įsigytų obligacijų pajamingumas ir grąža buvo vertinami pagal aštuonių Azijos įmonių akcijų vertės pokytį investavimo laikotarpiu ir jis buvo koreguojamas pagal informaciniame dokumente nurodytas taisykles. Atsižvelgiant į šiuos duomenis buvo nustatyta, kad pareiškėjo įsigytos obligacijos investavimo laikotarpiu nebuvo pelningos, todėl pareiškėjas ir negavo jokio pelno. Be to, pareiškėjas, pasirašydamas obligacijų įsigijimo dokumentus, buvo supažindintas su investavimo rizika ir su ja sutiko. Galiausiai iš pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėjas jokių papildomų tiesioginių nuostolių nepatyrė, nes jam pagal informaciniame dokumente nurodytas sąlygas buvo grąžinta investuota suma. Taigi, galima daryti išvadą, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo teigti, jog bankas atliko tam tikrus neteisėtus veiksmus, t. y. nesilaikė sutartyje, obligacijų įsigijimo dokumentuose, informaciniame dokumente, prospekte ar teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir dėl to pareiškėjas patyrė tam tikrų nuostolių, t. y. prarado savo lėšas arba negavo pajamų, kurias pagrįstai turėjo gauti.

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką, siekdamas pagrįsti savo reikalavimą dėl negautų pajamų, pateikė duomenis, kad obligacijų vertė pakilo iki 102,49 proc. Pareiškėjo teigimu, jo įsigytos obligacijos buvo pelningos, todėl bankas turėtų pareiškėjui atlyginti nuostolius dėl negautų pajamų. Įvertinus pareiškėjo pateiktus duomenis, svarbu pažymėti tai, kad pareiškėjas pateikė tik ekrano nuotrauką, kurioje matyti, kad obligacijų vertė pakilo iki 102,49 proc. Lietuvos banko vertinimu, iš pateiktų duomenų nėra galimybės nustatyti, ar pagal pareiškėjo duomenis obligacijų rinkos kaina sutampa su jų faktine išpirkimo kaina. Be to, iš pateiktų įrodymų nėra galimybės įvertinti, kokių pagrindų buvo padaryta tokia išvada, t. y. nėra pateiktos informacijos apie Azijos įmonių akcijų krepšelio pradinę ir galutinę vertes, jų pokyčius ir pan. Taip pat nėra galimybės nustatyti, ar pateikti duomenys atitinka šalių pasirašytų obligacijų įsigijimo dokumentų nuostatas bei prospekte ir informaciniame dokumente nurodytas grąžos apskaičiavimo sąlygas. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad pareiškėjo pateikti duomenys apie obligacijų pajamingumą nėra pakankamai išsamūs, kad būtų galima nustatyti, ar jie visiškai atitinka pareiškėjui teikiamų investicinių paslaugų sąlygas, todėl darytina išvada, kad bankas pagrįstai jais nesivadovavo.

Neteisėti veiksmai ir nuostoliai yra būtinosios sutartinės atsakomybės sąlygos, t. y., nenustačius neteisėtų veiksmų ar patirtų nuostolių fakto, nėra pagrindo sutartinei civilinei atsakomybei kilti⁶. Tai reiškia, kad, neįrodžius bent vienos iš nurodytų atsakomybės sąlygų, žalos atlyginimas negalimas, nes žalai atlyginti nėra teisinio pagrindo⁷. Kaip buvo konstatuota pirmiau, sutartinei civilinei atsakomybei taikyti būtina nustatyti civilinės atsakomybės sąlygų visetą. Vadinasi, nenustačius banko neteisėtų veiksmų ir patirtų nuostolių, kitos civilinės atsakomybės sąlygos (kaltė, priežastinis ryšys tarp žalos ir neteisėtų veiksmų) nenustatinėtinos, todėl bankui nekyla civilinė atsakomybė ir bankas neturi pagrindo atlyginti pareiškėjo patirtų nuostolių.

Dėl pareiškėjo reikalaujamo neturtinės žalos atlyginimo pagrįstumo

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką taip pat reikalauja rekomenduoti bankui atlyginti neturtinę žalą, kurią pareiškėjas patyrė dėl banko netinkamai vykdomos sutarties ir pateiktos neteisingos informacijos.

CK 6.250 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. To paties straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta, kad neturtinė žala atlyginama tik įstatymų nustatytais atvejais. Neturtinė žala atlyginama visais atvejais, kai ji padaryta dėl nusikaltimo, asmens sveikatai ar dėl asmens gyvybės atėmimo bei kitais įstatymų nustatytais atvejais. Teismas, nustatydamas neturtinės žalos dydį, atsižvelgia į jos pasekmes, šią žalą

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-478/2011; 2012 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-94/2012.

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-5/2009; 2010 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-219/2010; 2013 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-634/2013; kt.

padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turtinės žalos dydį bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat į sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus.

Teismų praktikoje pripažįstama, kad neturtinės žalos atlyginimą reglamentuojančiose teisės normose nėra nustatyto ribojimo priteisti neturtinę žalą, tačiau neturtinės žalos atlyginimas yra civilinės atsakomybės forma, todėl neturtinei žalai priteisti būtina nustatyti visas civilinės atsakomybės sąlygas (neteisėtus veiksmus, priežastinį ryšį, kaltę bei žalą) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. birželio 12 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-394/2006). Pažymėtina, kad įrodyti neturtinės žalos faktą, kaip ir kitas būtinas civilinės atsakomybės sąlygas neturtinei žalai atlyginti, yra pareiškėjo pareiga.

Atkreiptinas dėmesys, kad, keldamas tokį reikalavimą, pareiškėjas nepateikė jokių objektyvių įrodymų, kurie pagrįstų CK 6.250 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų neturtinės žalos atlyginimo kriterijų taikymo aplinkybes.

Vertinant pateiktus duomenis, pažymėtina, kad vien deklaratyvūs pareiškėjo teiginiai apie patirtus nepatogumus, nepateikiant šias aplinkybes pagrindžiančių įrodymų, nesudaro pagrindo reikalauti neturtinės žalos atlyginimo. Pareiškėjas nei Lietuvos bankui, nei bankui nepateikė duomenų, patvirtinančių, kad jis patyrė nepatogumų, kurie turėjo įtakos neturtinei žalai kilti. Be to, iš pirmiau sprendime pateiktų duomenų matyti, kad bankas laikėsi tiek teisės aktų, tiek šalių sudarytos sutarties, tiek ir informaciniame dokumente bei prospekte įtvirtintų nuostatų, todėl darytina išvada, kad, nenustačius banko pažeidimų, pareiškėjo bankui keliamas reikalavimas atlyginti neturtinę žalą yra atmestinas kaip nepagrįstas.

Įvertinus visas pirmiau išdėstytas aplinkybes, darytina išvada, kad bankas laikėsi tiek teisės aktuose, tiek šalių pasirašytuose obligacijų įsigijimo dokumentuose, tiek informaciniame dokumente ir prospekte nustatytų reikalavimų, todėl pareiškėjo reikalavimai rekomenduoti bankui išpirkti vedybinius popierius pagal rinkos kainą, atlyginti pareiškėjui dėl negautų pajamų patirtus nuostolius bei atlyginti jo patirtą neturtinę žalą yra nepagrįsti, todėl atmestini.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Arūnas Raišutis